

D ů v o d y:

Dle výpovědi znalců byly bolesti žalobce, jenž třetí den po úraze zemřel, intenzivní a stejnoměrně při každém dechu se opakující, poněvadž žebra a plíce byly poraněny, jen v posledních hodinách následkem agonie mohla býti apercepce bolesti slabší. Intensita a trvání bolesti jest jediné rozhodující při vyměření bolestného. Nejvyšší soud shledává vzhledem k výpovědi znalců přiměřeno 2.000 Kč za jeden den, z čehož podle mezitímního rozsudku přísluší žalobci $\frac{3}{4}$, tedy 1.500 Kč, úhrnem za všechny tři dny tedy 4.500 Kč, a to podstatně v základě týchž úvah, jež uvádí odvolací soud a na něž se proto odkazuje. Dle § 43 odstavec druhý c. ř. s. mohou žalobci přisouzeny býti i při úspěchu pouze částečným všechny útraty sporu a proto dle § 50 c. ř. s. také všechny útraty dovolacího řízení, závisela-li výše pohledávky od znaleckého vyšetření neb od uvážení soudcovského, což zde dopadá. Avšak přisouzení to předpokládá, že žádaný obnos nebyl patrně přemrštěný, nýbrž že se pohyboval v mezích diskutability. Chybí-li tato podmínka, nemohou přisouzeny býti útraty všechny, nýbrž dle rozličnosti případu buď jen část nebo nic, nebo může žalobce dokonce sám odsouzen býti, by hradil část útrat nebo celé odpůrci. V tomto případě shledává dovolací soud přiměřený stav věci, aby útraty dovolacího řízení byly navzájem zrušeny.

Čís. 1763.

Smlouvu pachtovní lze sjednati též tak, že se pachtovné určí cenou určitého množství obilí, jakou bude mít v čase splatnosti pachtovného.

(Rozh. ze dne 4. července 1922, Rv II 236/22.)

Pachtovní smlouvou ze dne 18. března 1921 najal žalovaný Tomáš K. mladší od žalobce usedlost s obytnými a hospodářskými budovami a pozemky, připsanými k této usedlosti na šest let a to od 1. dubna 1921, do konce března 1927. Pachtovné na rok záleželo kromě naturálních dávek v takovém peněžním obnosu v československé měně, který se rovná obecné (tržní) hodnotě 61 q 10 kg žita prvotřídní jakosti, a mělo se platiti ve lhůtách měsíčních, a to posledního toho kterého měsíce a v obecné hodnotě toho kterého dne splatnosti. Ježto žalovaný Tomáš K. ml. nezaplatil v penězích umluveného pachtovného ze měsíc červenec — listopad 1921, domáhal se ho propachtovatel na pachtýři a jeho otcí jako ručiteli žalobou, již procesní soud první stolice vyhověl a uvedl mimo jiné v důvodech: Námitce žalovaných, opírající se o ustanovení § 879 čís. 4 obč. zák., že žalobce využil nezkušenosti Tomáše K-a ml. a dal si slíbiti a poskytnouti majetkovou hodnotu, jež jest s jeho plněním v nápadném nepoměru, nutno upřítí oprávnění. Vždyť, jak zjištěno, smlouva byla uzavřena na podnět Tomáše K-a ml., který přinesl si téměř úplný náčrtek smlouvy do notářské kanceláře a vtiskl tedy sám konečnému vyhotovení smlouvy obsah a také nedělal dojem nezkušeného, takže lze právem od něho očekávati, že měl, zejména byl-li, uzavíraje smlouvu, téměř 24 let stár, potřebné normální schopnosti usuzovací a že

věci věnoval náležitou pozornost, což ostatně zjevno také z té okolnosti, že žalovaní, aby předešli případnému sporu, určili část pachtovného v peněžitém obnosu rovnajícím se obecné tržní ceně určitého množství žita prvotřídní jakosti. Měly-li strany na mysli při stanovení výše pachtovného obecnou tržní cenu žita, tedy cenu žita ve volném obchodu, jest žalovanými tvrzený nepoměr mezi propachtovanou usedlostí a výší pachtovného, zakládá-li se tento jen na dočasné tržní ceně žita, a nikoliv na množství žita, sloužícího za podklad výměry pachtovné, přechodný, s níž strany při uzavírání smlouvy počítati musely, který při tendenci klesání cen obilí bude v budoucnosti zřejmě žalovaným ku prospěchu, kdežto žalobci v neprospěch. Odvolací soud rozsudek potvrdil v podstatě z týchž důvodů.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody

Námítky a tudíž i dovolací důvody žalovaných jsou velmi nucené, nepodávají se ze stavu věci, i odkazují se na důvody nižších stolic, k nimž se dokládá vzhledem k důvodům dovolacím toto: Když bylo určeno pachtovné v ceně určitého množství (61 q 10 kg) žita, jakou toto včas splatnosti pachtovného míti bude, bylo zřejmě úmyslem stran, aby pachtovné přizpůsobeno bylo každoročně ceně zemědělských výrobků a takto svou vnitřní hodnotou bylo pořád stejné, což ovšem jen takovým způsobem docílití možno bylo. Zda však 61 q 10 kg žita jest přiměřenou cenou pachtovní, to si žalovaní jako rolníci přece museli umět sami nejlépe odhadnout a vypočítat. Oni také ani v dovolání toto množství žita za přílišnou cenu neprohlašují, nýbrž cítí se stíženy jenom tím, že kalkulovali — a žaloba prý s nimi — s cenou 180 Kč za 1 q žita jako nejvyšší možnou cenou obilí, a když se nyní jeví ceny vyšší, rádi by zůstali při těch 180 Kč a brojí jen proti vyšší ceně, nikoli proti množství žita 61 q 10 kg. Nářky jejich jsou tedy nucené, neboť musí si býti vědomi, že se jim nekřivdí, když to zůstává pořád při stejném množství žita, že sice při vyšší ceně jeho žalobce obdrží větší sumu peněz, ale také oni sami mají v stejném poměru větší výtěžek o to, oč ceny polních plodin stoupají. Oni se snaží zvrátiti spravedlivou úpravu smlouvy, která se hleděla přizpůsobiti fluktuaci cen, tak aby pod ní žádná strana netrpěla, ať by se poměry cenové utvářily sestupně nebo vzestupně. Na neprospěch žalobce, sami však chtějí výhod vzestupu zůstatí účastní, i není tedy výtky, již dovolání činí žalobci, že požadavkem svým smlouvu činí nemravnou, adresována na pravé místo. Jedná-li se však v podstatě pořád jen o 61 q 10 kg žita a přiměřenost tohoto množství se nepopírá, nemůže býti žádné řeči o vykořistění ve smyslu § 879, čís 4 obč. zák. a jsou všechny důkazy o udanlivém nepoměru vzájemných plnění, kamž spadá i důkaz o zanedbávaném prý stavu pozemků při jich převzetí a důkaz o množství sklizně, nejen nerozhodny, nýbrž přímo bezpředmětny. Nerozhodným je, protože nižší stolice dovodily, že o nějaké nezkušenosti pachtýře nebo teprv v odvolání nadhozené lehkomyšlnosti jeho nemůže býti řeči, ale chybí-li tato známka skutkové povahy § 879 čís. 4 obč. zák., pak nepoměr cen netřeba už vyšetřovati, jak správně již odvolací soud podotkl. Důkaz ten je však přímo bezpředmětným, protože, je-li měnicí se suma pachtovného jen výrazem pořád stejného množ-

ství žita a toto množství není nepřiměřené, je již tím logicky vyvráceno tvrzení, že vzájemná plnění jsou v nápadném nepoměru. Žalovaní smlouvu, v níž je i ustanovení, že se vzdávají námitky pro zkrácení nad polovici ceny, podepsali, nemohou tedy zkrácení takové uplatňovati a tvrzení jejich, že ustanovení tomu nerozuměli, dlužno považovati jen za výmluvu, neboť nerozuměli-li, neměli podpisovati, dokud si to nedali vysvětliti. Tím méně mohou nyní žádati, aby o tom připuštěn byl důkaz výslechem stran, t. j. aby si to sami dokázali, neboť chápání a nechápání, tak jako vědění a nevědění, může jako vnitřní stav prokázáno býti jen indiciemi, t. j. zevními skutečnostmi, z nichž se na ně souditi dá, takových ale neuvádějí. Ostatně slova »zkrácení nad polovici pravé ceny«
 • musí býti každému docela jasná i bez všeho poučení. Tím jsou všechny vývody dovolání vyvráceny, nerožno ale ještě nepodotknouti, že prohlásují-li žalovaní smlouvu za nemravnou a nicotnou, dlužno se tázati, proč nežalují sami na její nicotnost, aby nebyli povinni ji dodržeti a vše aby uvedeno bylo v předešlý stav (§ 7 cís. nař. ze dne 12. října 1914, čís. 275 ř. zák.). Místo toho uznavše část pachtovného setrvávají v ní, ale rádi by se domohli snížení pachtovného, což neodpovídá obvyklosti poctivého obchodu právního, na kterou § 914 obč. zák. tak veliký důraz klade.

Čís. 1764.

Nejde o nájemní poměr, setrval-li vojenský gážista po skončení vojenského poměru v dosavadním služebním bytě, třebaš platil nadále úplatu, stanovenou vojenským úřadem.

(Rozh. ze dne 4. července 1922, Rv II 255/22.)

Žalovaný, bývalý poddůstojník z povolání, pozdější vojenský gážista, měl služební byt v kasárnách. Když pak stal se státním úředníkem a byl ze svazku vojenského propuštěn, domáhal se erár proti němu vyklizení bytu. Procesní soud první stolice žalobě vyhověl. Důvody: Pro posouzení otázky, zda žalobě jest vyhověti čili nic, bylo předně zjištěti, zda byt, který žalovaný obývá, jest bytem služebním, jak tvrdí žalobce, či obyčejným najatým bytem, z něhož se platí nájemné, jak tvrdí žalovaný. Dle zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák., jsou kasárny určeny toliko k ubytování vojska. Ze zprávy velitelství kasáren vyplývá, že žalovanému byl v roce 1917 jako poddůstojníku z povolání dle předpisu služební knihy K-5 (Vorschrift für die Sicherstellung und Verwertung der Militärunterkünfte) přidělen služební byt, který byl již za rakouského režimu a jest až dosud systemisován jako byt služební pro poddůstojníky z povolání. Až do platnosti zákona ze dne 19. března 1920, čís. 195 sb. z. a n., požívali poddůstojníci z povolání přiděleného jim bytu bez náhrady. Zmíněným zákonem stali se poddůstojníci z povolání gážisty mimo hodnostní třídy a dle § 10 téhož zákona přísluší jim kromě služebního místní přídavek. Dle téhož § jsou v případě, že obdrží naturální byt, povinni, platiti za to vojenské správě přiměřenou náhradu, která se určí dle místních poměrů nařízením. Pronájem naturálního bytu jest dle vojenských předpisů naprosto vyloučen. Dle § 6 bodu 1. služební knihy K-5